

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

Ангелополо С.Ф.

студентка,

Ізмаїльський державний гуманітарний університет;

педагог-організатор,

Ренійська загальноосвітня школа № 3

ІНІЦІУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ ВЧИТЕЛІВ – ПЕРЕДУМОВА ПОЗИТИВНОЇ ДИНАМІКИ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У ШКОЛІ ПЕРШОГО СТУПЕНЯ

Реформаційні процеси, що відбуваються у сучасному вітчизняному освітньому просторі у ХХІ ст., актуалізують соціально-педагогічний запит на творчу особистість педагога.

Вже склалася відповідна нормативно-правова база (Закони України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті, Концепція «Нова українська школа» та ін.), що визначає механізми ініціювання педагогічної творчості – передусім інтеграції вітчизняної освітньої сфери до загальноєвропейського освітнього простору.

Так, філософські аспекти окресленого ракурсу вже набули відповідних абрисів. Наприклад, В. Кремінь акцентує увагу на тому, що затребуваною в будь-якій галузі суспільства є лише інноваційна людина, тобто людина з інноваційним типом мислення, інноваційною культурою і здатністю до інноваційного типу діяльності; «саме така людина здатна сприймати зміни, творити зміни, жити у постійно змінюваному середовищі – нові знання, нові ідеї, нові технології, нове життя» [3].

Проблематика педагогічної творчості завжди перебувала в полі зору науковців. Її розв'язанню сприяє доробок насамперед класичної педагогіки – від А. Дистервега до О. Сухомлинського. Натомість ще й досі творчість залишається малодослідженим феноменом, оскільки в ньому простежується перетин принаймні трьох площин – теорії особистості, теорії діяльності, теорії творчості. З огляду на запит українського соціуму на педагогічну творчість, активність дослідників у цьому плані є помітною (О. Є. Антонова, О. А. Дубасенюк, І. А. Зязюн, Н. В. Кічук, Н. Г. Ничкало, О. Я. Савченко, С. Сисоєва, Т. В. Семенюк та ін.).

Аналіз наукової літератури засвідчує про те, що найбільш конструктивно окреслена проблема досліджується у зв'язку з впливовістю педагогічної творчості на розвиток певної обдарованості особистості на відповідному її віковому періоді. Так, на рівні фундаментальних досліджень вивчено, зокрема, такі аспекти, як творчий педагог – фактор розвитку музичної (М. Федоров), інтелектуальної (Ю. Климюк), лідерської (Ю. Поліщук), професійно-педагогічної (О. Антонова) обдарованості; організаційно-педагогічні умови розвитку готовності вчителя до роботи з обдарованими дітьми (Г. Тарасова) та ін. Натомість такий аспект проблеми, як впливовість педагогічної творчості на загальний потенціал інноваційності закладу освіти, зокрема, початкової ланки, ще не був предметом спеціального дослідження. Можемо лише зазначити, що привертає увагу дослідження О. Караван, де у постановочному плані вивчається роль інновацій у дошкільному навчальному закладі (технологій навчання М. Зайцева, Г. Альтшуллера, технології «Казкові лабіринти гри», логічні блоки Дьенеша, коректурні таблиці А. Богуш тощо),

натомість характер взаємозв'язку, взаємозалежності та взаємообумовленості з педагогічною творчістю вихователя не є предметом дослідження [1].

Якщо ж виходити зі своєрідності не лише педагогічної творчості, але й ролі саме школи першого ступеня, то, мабуть, все ж слід спиратися ще й на зміст, який вкладається у поняття «принцип інноваційності в педагогіці». А, як стверджують деякі науковці (зокрема, О. Низьковська), йдеться про створення умов для реалізації права кожного педагога не лише на особистісний саморозвиток через вияв ініціативи у професійній діяльності (наприклад, засобами запровадження новітніх технологій), але й про «індивідуальний творчий внесок» у досягнення «суспільної мети». Отож, ініціювання процесу розвитку творчості вчителя початкових класів є принципово важливим у збагаченні ресурсу інноваційності як команди фахівців, які працюють із молодшими школярами, так і школи першого ступеня в цілому.

Згідно з твердженнями науковці (зокрема, М. М. Поташника), компонентами творчої діяльності вчителя є постійний пошук оптимального дидактичного, виховного та методичного керівництва та інших педагогічних рішень, де наявною є спрямована установка на пошук найбільш ефективних підходів та здійснюється постійний розвиток педагогічної культури спілкування.

Так, якщо враховувати специфіку особистісно-професійного впливу саме вчителя початкових класів, то його значення, як зауважують дослідники, важко переоцінити [2].

На думку багатьох учених, дитина за своєю сутністю – творець і дослідник. Дійсно, тільки творчий учитель початкових класів здатний розглядіти в кожній дитині унікальну особистість, не пропустити все краще, що в ній є, відчувати і приймати близько до серця проблеми дітей, може дати імпульс до самовдосконалення через розвиток творчості, що йде з самої глибини душі дитини, побудувати фундамент успішності для її майбутнього розвитку.

Якщо стисло, то дослідники (А. Давиденко, О. Савенков, О. Савченко, В. Салєєв, О. Мелік-Пашаєв, та ін.) окреслюють такі завдання саме вчителя початкової школи: розвивати творче мислення дітей і здатність до розв'язання проблем; формувати ініціативну позицію; стимулювати пізнавальні здібності учнів; підтримувати і покращувати самооцінку і самоповагу кожної дитини в прояві творчості; формувати розвинену уяву і сприйняття; розвивати допитливість, самостійність; створювати умови для розвитку творчих здібностей на уроках і в позакласній роботі.

Педагог завжди творить у співавторстві з учнями. Так, В.А. Кан-Калик і Н. Д. Нікандров описали варіанти співтворчості педагога з учнями:

- педагог співвідносить свій творчий процес з діяльністю учнів, творить для себе і від себе;
- педагог співвідносить свою творчість з діяльністю класу, управляє загальним творчим процесом;
- педагог враховує нюанси діяльності окремих учнів;
- педагог створює загальну концепцію уроку, враховує особливості окремих учнів, забезпечує їм індивідуальний підхід.

О. Мелік-Пашаєв акцентує увагу на тому, що творчість, особливо художня, дає унікальну можливість всебічно розвинути особистість молодшого школяра, завдяки контакту з оточуючим світом, розвитку уявлення, образного мислення [5, с. 77]. Ігрові вправи, які можна використовувати на уроках образотворчого мистецтва, переводять дитину з позиції об'єкта виховання і навчання в позицію суб'єкта діяльності, в позицію творця. Художні ігри сприяють розвитку асоціативно-образного, варіативного мислення дітей, так розумових операцій, як аналіз, синтез, порівняння, зіставлення тощо, сприяють створенню виразних образів. Наприклад, гра у 1 класі за темою «Різнобарвні кольори». Правила гри: діти малюють драбинку

з п'яти сходинок, розташували кольори за бажанням. Перший колір – найулюбленіший. Усі драбинки вивішуються на дошці й діти по черзі називають найулюбленіші предмети того чи іншого кольору. Гра «Різнобарвні планети»

Правила гри: діти розподіляються за групами. Кожна група – жителі шоколадної планети будь-якого кольору спектру. Ведучий – мешканець шоколадної планети – тримає в руках шоколадні цукерки, які необхідно доставити жителям Землі. Ведучий «пролітає» повз різні планети і ставить їх жителям по три питання: 1. Що ви найбільше любите робити? 2. Що ви найбільше любите їсти? 3. Про що ви мрієте? За відповідями, в яких не повинна звучати назва кольору, ведучий має відгадати колір даної планети. Якщо не відгадує, віддає шоколадну цукерку жителям планети. Завдання ведучого – зберегти більше цукерок для жителів Землі. Підсумок цієї гри: закріплюється знання назв кольорів, розвивається асоціативне мислення. При цьому відбуваються універсальні навчальні дії: особистісні (встановлення учнями зв'язку між метою навчальної діяльності (гра) та її мотивом (закріплення назв кольорів); пізнавальні (уміння усвідомлено та вільно будувати мовленнєвий вислів в усній формі, структурувати знання, розвиток розумових операцій аналізу, порівняння); комунікативні (уміння інтегруватися в групу та продуктивно взаємодіяти, брати участь в колективному обговоренні).

Отже, розвивати творчість молодшого школяра можна по-різному. Обдаровані учні переважно самостійно тренують свої задатки, щоб розвинути їх у здібності, та удосконалюють свої здібності, щоб вони стали творчими. Але для розвитку творчих здібностей більшості школярів важливою є саме творча роль учителя. Тому одним із головних завдань учителя початкової школи є управління процесами творчого пошуку учнів, йдучи від простого до складного: створення ситуації, що сприяють творчій активності та спрямованості дитини, розвиток їх уяви, асоціативного мислення, здатності розуміти закономірності, прагнення постійно вдосконалюватися, розв'язувати дедалі складніші творчі завдання.

Отож, реформа школи триває, і головним її двигуном залишається вчитель, оскільки одним із головних завдань школи першого ступеня є розвиток творчих здібностей молодших школярів, як необхідної передумови удосконалення особистісних якостей і підготовки дитини до свідомої, продуктивної та творчої діяльності в майбутньому, то потребує більш поглибленого вивчення проблеми стимулювання, спрямування та оптимізації професійної діяльності інших об'єктів навчально-виховного процесу в окресленому напрямку.

Список використаних джерел:

1. Караван О. С. Роль інновацій у дошкільному навчальному закладі / О. С. Караван // Сучасне докільця у контексті інтеграції до європейського освітнього простору: Зб. матеріалів II Всеукраїнської наук.-практ. конф. – Черкаси, 2017. – С. 48-53.
2. Коновальчук М. В. Педагогічна творчість учителя в роботі з обдарованими молодшими школярами: навчально-методичний посібник / Марина Коновальчук – К.: ТОВ «СІТПРІНТ», 2013. – 80 с.
3. Кремень В. Г. Чому ми бідні, якщо такі освічені? / В. Г. Кремень // Дзеркало тижня. – 2015. – № 6. – 20-27 лютого.